

Provincie Noord-Brabant

Ecologische onderbouwing en natuurwetgeving natuurbruggen Maashorst-Herperduin

1. Ecologische onderbouwing	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Plangebied	2
1.3 Ambitie en doelsoorten	2
1.3.1 Ambitie verbinding Maashorst-Herperduin	2
1.3.2 Natuurwaarden en doelsoorten	3
1.4 Inrichtingseisen	4
1.5 Inrichting natuurbrug	4
2. Natuurwetgeving	5
2.1 Natuurbeschermingswet	5
2.2 Flora- en Faunawet	5
2.3 Boswet	5

Provincie Noord-Brabant
Ecologie/ Natuurverkenningen
G. Leeuwerke
14 maart 2008

1. Ecologische onderbouwing

1.1 Aanleiding

In het verleden vormden de natuurgebieden Maashorst en Herperduin één aaneengesloten gebied, dat versnipperd raakte door intensivering van de landbouw, aanleg van provinciale wegen en de aanleg van de A50. De A50 en de N324 vormen nu grote obstakels voor de uitwisseling van dieren tussen de natuurgebieden Herperduin en de Maashorst.

Voor de natuurgebieden Herperduin en de Maashorst is een integrale visie met uitvoeringsprogramma opgesteld. Hierin is een robuuste ecologische verbindingzone tussen deze gebieden opgenomen. Deze verbindingzone is essentieel voor het weer functioneren van één groot natuurgebied. Onderdeel van een dergelijke robuuste verbindingzone zijn twee natuurbruggen, één over de A50 en één over de N324. Hierbij dient ook het middengebied ingericht te worden, zodoende dat het geheel als een robuuste ecologische verbinding dienst kan doen.

1.2 Plangebied

De Maashorst wordt doorsneden door de snelweg A50 en de provinciale weg N324. Tussen de beide doorgaande wegen is het gebied 'Het Mun' gelegen. Ten oosten van 'Het Mun' is de dorpskern Schaijk gelegen en aan de noordzijde de stad Oss.

De gebieden vormen één van de Regionale Natuur- en LandschapsEenheden (RNLE) in Brabant. De snelweg A50 en de provinciale weg N324 doorsnijden deze RNLE. Binnen deze RNLE is vanuit het streekplan een begeleid natuurlijke eenheid (bne) voorzien, waar grote grazers het aanzicht van natuurgebied op den duur zullen gaan bepalen. Daarmee is het van wezenlijk belang dat deze grote grazers zich vrijelijk in het natuurgebied kunnen bewegen.

Internationaal gezien ligt het plangebied centraal tussen de verschillende grote natuurgebieden zoals de Veluwe, het Reichswald en de Ardennen. Door de vele robuuste verbindingzones en ecologische verbindingzones, die aangelegd zijn en worden in Noord-Brabant, Utrecht, Gelderland en Limburg, wordt de Maashorst en Herperduin een strategische verbindingsschakel tussen deze grote natuurgebieden.

'Het Mun' is voor een groot deel in agrarisch gebruik en heeft een open karakter. Hier wisselen akkers, weide en hooilanden elkaar af. Door de ontwikkelingen volgend op de aanleg van de A50 zijn er enkele landschapselementen en compensatiegronden ingericht. De Maashorst bestaat uit zowel natte als droge heideterreinen, die omringd worden door bosgebied dat bestaat uit gesloten naald- en gemengde bossen. Deze bossen worden geleidelijk omgevormd naar meer open structuurrijke natuurbossen.

Aan de randen van de natuurkernen kent het gebied hoofdzakelijk agrarisch gebruik. Dit gebied wordt gekenmerkt door haar open karakter. In de natuurkernen komen ook enkele landbouwenclaves voor.

1.3 Ambitie en doelsoorten

1.3.1 Ambitie verbinding Maashorst-Herperduin

In de visie van Maashorst Herperduin is nadrukkelijk de wens uitgesproken om beide natuurgebieden te verbinden en om te vormen tot een begeleid-natuurlijke eenheid. De aard en omvang van de verbinding hangt nauw samen met de huidige waarden van beide gebieden en de ambitie voor het ontwikkelen van waarden in de toekomst.

De natuurkern van de Maashorst-Herperduin wordt ontwikkeld tot een robuust en samenhangend natuurgebied dat bestaat uit een parkachtig landschap met bos, heide, vennen en stromende beekjes. De aaneengesloten kern van circa 3.500 hectare biedt daarmee een uitstekende habitat voor de huidige en toekomstige 'natuurlijke bewoners' en wordt als een eenheid integraal beheerd door begrazing. De natuurkern biedt tevens ruimte aan de mens in de vorm van natuurgerichte en extensieve vormen van recreatie.

De robuuste verbinding het Mun zorgt er voor dat de Maashorst en Herperduin, twee versnipperde ecosystemen, worden samengevoegd tot een robuuste ecologische eenheid 'de Maashorst'. De ecosystemen van Maashorst en Herperduin worden weer verbonden, waarmee alle soorten die behoren tot deze ecosystemen, zoogdieren, reptielen, amfibieën en insecten, zich weer ongehinderd kunnen verplaatsen tussen beide gebieden. De verbindingzone heeft daarmee een belangrijke functie in seizoensgebonden migratie (bijv. tussen zomer- en winterbiotopen van soorten) en in genetische uitwisseling tussen deelpopulaties.

1.3.2 Natuurwaarden en doelsoorten

De Maashorst is een zeer gevarieerd natuurgebied. Pas de laatste jaren is het gebied echt goed onderzocht op natuurwaarden. Hierbij is gebleken dat de natuurwaarden veel groter zijn dan altijd is verondersteld. Een goed voorbeeld hiervan zijn de diverse deelpopulaties Kamsalamanders die recent zijn aangetroffen.

De variatie binnen dit natuurgebied vertaalt zich ook naar een grote variatie aan doelsoorten waarvoor een ecologische verbindingzone tussen Maashorst en Herperduin nodig is.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de doelsoorten waarvoor de verbinding ingericht dient te worden. De doelsoorten kunnen grofweg in vier groepen worden ingedeeld: zoogdieren, reptielen, amfibieën en insecten.

De verbindingzone tussen de Maashorst en de Herperduin dient geschikt te zijn voor deze soortgroepen. Voor kleine zoogdieren en amfibieën voldoen vaak kleine en middelgrote tunnels, maar grote zoogdieren, reptielen en insecten hebben beslist een overgang over de weg nodig in de vorm van een natuurbrug. Tunnels worden door deze soortgroepen niet of nauwelijks geaccepteerd, terwijl natuurbruggen juist heel goed benut worden (Ecoconsult 2005, gegevens Alterra over o.a. Groene Woud en Crailo).

Zoogdieren:	Amfibieën:
Grote grazers	Rugstreepad
Ree	Heikikker
Das	Kamsalamander
Vos	Vinpootsalamander *
Boommarter *	Overige amfibieën
Reptielen:	Insecten:
Hazelworm	Vlinders
Levendbarende hagedis	Sprinkhanen
	Loopkevers

* = komen nog niet in het gebied voor, wel verwacht

1.4 Inrichtingseisen

De verbindingzone bestaat uit twee natuurbruggen en een tussenliggende stapsteen. De verschillende ecosystemen die op korte termijn met elkaar verbonden worden en de soortgroepen die bij deze ecosystemen horen en waarvoor de Maashorst en Herperduin met elkaar verbonden worden, stellen elk hun eisen aan de ecologische verbindingzone.

Sommige soorten zullen de gehele verbinding gebruiken als corridor, maar de meeste soorten zullen de tussenliggende stapsteen, het Mun, nodig hebben als verblijfplaats om te rusten, foerageren en voor de minder mobiele soorten zelfs als volwaardig leefgebied. Tenslotte zullen de minst mobiele soorten ook de natuurbruggen als volwaardig leefgebied moeten kunnen benutten om zich te kunnen verspreiden van Maashorst naar Herperduin en omgekeerd.

De natuurbruggen en het tussenliggende gebied van het Mun dienen dan ook de volgende ecotopen te bevatten om de verbinding als een min of meer doorlopend ecosysteem te laten fungeren:

- natte tot vochtige zone met poelen, afgeschermd met stobben voor amfibieën en insecten van vochtige biotopen
- bloemrijke ruigte voor insecten
- grazige vegetatie voor de Das en grote grazers
- heischrale zone met open zand en kleine struikjes aan de randen voor insecten en reptielen
- beschutte struweelzone voor zoogdieren
- grotere stukken bos voor dekking/rustgebied voor zoogdieren (alleen in de stapsteen Het Mun)
- behoud van de dassenburcht in Het Mun
- afscherpende maatregelen ten aanzien van licht en geluid (in het bijzonder voor de natuurbruggen)
- strook voor beheer en onderhoud (alleen voor de natuurbruggen)

Gelet op de veelheid aan ecotopen die op de natuurbruggen gerealiseerd moeten worden dienen deze bruggen minstens 50 meter breed te zijn. Daarmee zijn de passagemogelijkheden voor alle reeds in het gebied aanwezige doelsoorten gewaarborgd.

Het tussengebied het Mun, tussen de twee doorgaande wegen, dient ingericht te worden als corridor en hierbij tevens dienst te doen als stapsteen. Rust, beschutting, water en voedsel zijn vereisten. De corridor zal over de gehele lengte 400 tot 500 meter breed worden, zodat er een optimale aansluiting op de ecosystemen Herperduin en Maashorst ontstaat. In een zone van deze breedte kunnen voor alle doelsoorten de noodzakelijke landschapselementen en randvoorwaarden gerealiseerd worden, zodat de gehele robuuste verbinding ook inderdaad functioneert.

Bovenstaande inrichtingseisen zijn nodig om een goed functionerende ecologische verbindingzone te realiseren voor de soorten die nu in de gebieden Maashorst-Herperduin voorkomen.

1.5 Inrichting natuurbrug

De inrichting is dusdanig gekozen, dat alle benodigde ecotopen in voldoende mate aanwezig zijn en zo liggen dat ze maximaal functioneren voor planten en dieren. Dit betekent bijvoorbeeld dat het bos en struweel zoveel mogelijk aan de randen ligt, zodat de verbinding zo rustig mogelijk is. De zone met vochtige en natte ecotopen is doorlopend, zodat amfibieën en insecten van vochtige ecotopen een doorgaande, geleidende structuur hebben. Voor insecten van droge ecotopen is een vrijwel doorlopende zone van lage, droge vegetatie voorzien, plaatselijk over korte afstanden onderbroken door lage vochtige vegetatie. Obstakels in de vorm van opgaande beplanting zijn vermeden, omdat deze een barrière vormen voor insecten.

De ecotopen lopen op natuurlijke wijze in elkaar over en zijn zo gerangschikt dat een natuurlijk en afwisselend beeld ontstaat. Alle structuren beginnen in beide natuurgebieden en lopen onafgebroken door over de natuurbruggen en door de verbindingzone. Dit betekent dat ook op de natuurbruggen een vochtige tot natte zone komt te liggen.

De robuuste ecologische verbindingzone functioneert het beste wanneer er sprake is van rust. Dit betekent dat er geen sprake is van recreatie of andere nevenfuncties in de verbindingzone.

De ecologische verbindingzone wordt volledig uitgerasterd om te voorkomen dat dieren op de wegen terecht kunnen komen en om te voorkomen dat grote zoogdieren zoals grazers de landbouwgronden kunnen bereiken.

(Uit "Gebiedsgericht Uitvoeringsprogramma 't Mun", Arcadis, 23 januari 2008, nr. 110502.201665)

2. Natuurwetgeving

2.1 Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet is niet van toepassing, omdat het project geen invloed heeft op een Natura 2000-gebied.

2.2 Flora- en Faunawet

Voor het project moet een onderzoek verricht worden naar het voorkomen van beschermde soorten onder de Flora- en Faunawet (artikel 75). Dit onderzoek zal in 2008 door de provincie Noord-Brabant uitgevoerd worden. De conclusies van het onderzoek kunnen leiden tot een ontheffingsaanvraag voor de aanwezige beschermde soorten en/of het uitvoeren van mitigerende maatregelen. Daarnaast kunnen de conclusies leiden tot wijzigingen in de uitvoering en/of inrichting van het project.

Voor de aanvraag van een eventuele ontheffing art. 75 Ffwet moet rekening worden gehouden met 6 maanden proceduretijd.

2.3 Boswet

Voor de uitvoering van de werkzaamheden zal er bos gekapt moeten worden. Na de bouw van de natuurbrug zal er weer (gedeeltelijk?) geplant worden. De eigenaar van het bos zal een kapmelding moeten doen en een compensatieverzoek moeten indienen of ontheffing van de herplantplicht moeten aanvragen. Na de kapmelding is er een maand wachttijd alvorens men mag gaan kappen. Voor compensatie/ontheffing is een periode van bijna 3 jaar om dit te regelen.